

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Миколюк Софія Ігорівна
здобувачка 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ СТАТУСУ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

В умовах збройного конфлікту на сході України та анексії Криму питання правового статусу та захисту прав осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях, є надзвичайно актуальним. Окуповані території – це не лише зони правового вакууму, де національне законодавство не має повної сили, але й території, де порушуються основні права людини. Водночас міжнародне право, національні нормативні акти та різні механізми захисту надають певні інструменти для захисту прав таких осіб.

На окупованих територіях особи не мають повного доступу до української правової системи. Це обмежує їх можливості реалізовувати свої права та звертатися до судових органів [1, с.51]. Крім того, місцеві органи влади, які функціонують під контролем окупаційної влади, часто не визнають українське законодавство. Однією з особливостей статусу осіб на окупованих територіях є те, що окупаційні режими часто примушують до отримання громадянства окупаючої держави. Відмова від цього може призвести до дискримінації або обмеження в реалізації прав, таких як право на роботу, охорону здоров'я чи освіти.

Окупаційні режими обмежують економічні права осіб, забороняючи ведення бізнесу за українським законодавством або примушуючи реєструватися відповідно до законодавства окупаючої держави. Крім того, громадяни часто стикаються з економічними санкціями, блокуванням банківських рахунків та обмеженням у використанні фінансових послуг. Окуповані території є зоною, де рух громадян суворо контролюється [2, с.433]. Люди, які бажають виїхати з таких територій, часто стикаються з адміністративними та фізичними перешкодами, що

ускладнює можливість евакуації, пошуку захисту чи отримання гуманітарної допомоги.

Однією з найсерйозніших проблем на окупованих територіях є обмеження свободи слова, преси та зібрань. Окупаційні режими систематично придушують будь-які прояви незгоди, використовуючи репресії, залякування та арешти. Міжнародні організації, зокрема ООН, неодноразово звітували про численні випадки незаконних арештів, утримання в ізоляції та застосування катувань до осіб, яких окупаційні власті підозрюють у співпраці з Україною або проукраїнських поглядах.

Важливим аспектом є порушення права на освіту, оскільки українська система освіти на окупованих територіях майже повністю замінена системою окупантів. Це призводить до того, що діти отримують іншу освіту, яка не визнається на міжнародному рівні, а їхні можливості вступу до українських вищих навчальних закладів значно обмежені.

Міжнародне гуманітарне право та право прав людини передбачають захист осіб на окупованих територіях. Зокрема, Четверта Женевська конвенція 1949 року зобов'язує окупаційну владу забезпечити захист прав цивільних осіб. Україна також активно використовує інструменти міжнародного права для притягнення агресора до відповідальності. Такі організації, як ООН, ОБСЄ та Європейський суд з прав людини, продовжують документувати порушення прав людини на окупованих територіях та надавати підтримку жертвам таких порушень. Вони також тиснуть на міжнародну спільноту, щоб та вжила відповідних заходів щодо агресора.

Українська держава створила ряд програм для підтримки своїх громадян, які перебувають на окупованих територіях або вимушені їх залишити. Ці програми включають соціальну підтримку, правову допомогу, гуманітарну допомогу та освітні програми для молоді. Українські правозахисні організації активно залучені до захисту прав осіб з окупованих територій. Вони допомагають громадянам звертатися до національних та міжнародних судових інстанцій з

метою притягнення винних до відповідальності та отримання компенсацій за порушені права.

Відтак, проблема захисту прав осіб, які проживають на окупованих територіях України, є складною та багатогранною. Ці особи знаходяться у ситуації правового вакууму, де порушення їхніх прав є систематичним та безкарним. Водночас існують певні інструменти міжнародного права, державної підтримки та діяльності правозахисних організацій, що надають можливості для захисту цих осіб [3, с.16]. Подальша боротьба за їхні права потребує постійної уваги міжнародної спільноти та посилення зусиль України в цьому напрямку.

Підсумовуючи слід констатувати, що держава підтримує громадян, які залишились на окупованій території, шляхом прийняття відповідних спеціальних законів у сфері прав людини і громадянина, однак люди користуються не всім комплексом прав і свобод, а правовий статус цих осіб є усіченим. Висновки та пропозиції сформовані у даній статі можуть бути використані у наукових дослідженнях щодо прав громадянина та удосконаленні чинного законодавства. Збройні конфлікти, на жаль, продовжуються не тільки на території України, однак і в інших країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Громовчук М.В. Правивий статус особи: загальні нормативістські засади, 2020. №4. С. 51-53.
2. Кресін О. В., Кресіна І. О. Особливості статусу та захисту прав осіб, які проживають на окупованих територіях. *Правова держава*. 2021. Вип. 32. С. 433-446.
3. Катеринчук К.В, Бортняк К.В. Проблеми захисту прав людини на тимчасово окупованих територіях. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Том 33 (72). № 1. 2022 С. 15-17.
4. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 Офіційний

веб-сайт Верховної Ради України. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

5. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

6. Половинкіна Р.Ю. Правовий статус громадянина на тимчасово окупованих територіях України, 2023.

7. Кушнір Я.О. Особливості правового статусу тимчасово окупованих територій : порівняльно-правовий аспект. 2021.

Ключові слова: *окуповані території, захист прав, міжнародне гуманітарне право, окупаційні режими, механізми захисту.*

Науковий керівник: *асистент кафедри міжнародного та європейського Національного університету «Одеська юридична академія» Бугаєць Альона Сергіївна.*

Петровський Володимир Володимирович

здобувач 1-го курсу магістратури

факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Відповідно до наявної практики останніх часів, сучасні збройні конфлікти через свою комплексну нову природу ставлять перед міжнародним гуманітарним правом серйозні виклики.

Посилаючись на основні принципи міжнародного права та положення Статуту ООН, держави повинні вирішувати міжнародні спори мирними засобами [1], але це не завжди є можливим. Саме через такі випадки міжнародне

МІЖНАРОДНЕ МІГРАЦІЙНЕ ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ.....	216
Batsalai Iryna	
PECULIARITIES OF REGULATION OF MIGRATION PROCESSES IN THE EUROPEAN UNION.....	219
СЕКЦІЯ № 6. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО.....	224
Александрова Наталія Сергіївна	
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....	224
Бабійчук Анастасія Андріївна	
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ.....	230
Гребенюк Марія Іванівна	
ПРАВОВИЙ СТАТУС УЧАСНИКІВ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....	235
Дмитренко Ольга Олексіївна	
ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ЩОДО ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ: УКРАЇНА ТА РФ.....	240
Єрофєєва Ольга Сергіївна	
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	243
Костюк Дарія Сергіївна	
МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО: ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	247
Куліченко Аліна Василівна	
ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	250
Миколук Софія Ігорівна	
ОСОБЛИВОСТІ СТАТУСУ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ.....	255
Петровський Володимир Володимирович	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.....	258
Савченко Маргарита Олегівна	
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	263
Себова Юлія Миколаївна	